

TÜRKİYE'DE TURİZM GÜVENLİĞİ SORUNU*

Hüseyin ARAS¹

Atıf/©: Aras, Hüseyin (2017). Türkiye'de Turizm Güvenliği Sorunu, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 1, Haziran 2017, ss. 585-610

Özet: Turist için risklere karşı korunacağından şüphe duymamak değil, risklerle yüzleşmeyeceğinden emin olmak daha önemlidir. Türkiye'de turizm sektörünün 2016 yılında belirgin şekilde yaşamaya başladığı krizde bu gerçeğin etkisi vardır. Özellikle son dönemlerdeki terör eylemleri nedeniyle "güvenlik sorunu bulunan bir ülke" olarak etiketlenmiş olan Türkiye'de turizm politikaları Türkiye'ye turist gönderen ülkelerin, acentelerin ve turistlerin "güvenlik algılarının yönetilmesi" hedefine yönelik çözümler içermelidir. Ancak bürokrasinin ürettiği standart ve merkezîyetçi güvenlik politikaları etkili çözümler geliştirilmesini engellemektedir. Güvenlik hizmetleri "daha fazla görünürlük" sergileyerek sunulduğunda ise güvenlik algısına olumsuz etkide bulunmaktadır. Bu nedenle "özgün güvenlik ihtiyaçları" ışığında "özgün güvenlik konseptleri" geliştirilmelidir. Demokratik yaklaşımlar ise güvenlik hizmetlerinin etkililiği için önemli görülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Güvenlik Algısı, Güvenlik Politikası, Modus Operandi, Demokratiklik

Makale Geliş Tarihi: 28.06.2016/ Makale Kabul Tarihi: 05.06.2017

* Bu çalışma II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu'nda yazar tarafından sözlü olarak sunulmuş olan "Nevşehir'de Turizm Güvenliği" adlı tam metin bildiriye kaynaklık etmiş olan öncül çalışmadır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Avanos Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, e-posta: huseyinaras@nevsehir.edu.tr

The Problem of Tourism Security in Turkey

Citation/©: Aras, Hüseyin (2017). *The Problem of Tourism Security in Turkey*, Hittit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 1, June 2017, pp. 585-610

Abstract: For tourists, it is more important to be sure about not to encounter risks than to be sure that they will be protected against these risks. This fact has an influence on the crisis that the tourism sector has prominently started to experience in Turkey in 2016. In Turkey, where there is problem of security because of the terrorist attacks especially in recent times, the tourism policies should offer solutions to the aim of “managing the security perceptions” of tourists, tour agents and the countries that send tourists to Turkey. Nevertheless, the centrists and ordinary security policies of the bureaucracy hinder to develop effective solutions. When the security services are presented with the understanding of “more visibility”, the perception of security will be influenced negatively. Therefore, “the authentic security concepts” should be developed in the light of “the authentic security needs”. Moreover, the democratic approaches should also be considered necessary for the effectiveness of security services.

Keywords: Tourism, Security Perception, Security Policy, Modus Operandi, Democratization

I. GİRİŞ

Dünya turizmindeki pazar payının artırılmasını hedefleyen turizm politikaları turistlerin güvenlik² ihtiyaçlarına yönelik özgün yaklaşımlar içermelidir. Zira gerek turist gönderen ülkeler ile bu ülkelerdeki acenteler, gerekse turistler tarafından turizm bölgesinin seçiminde güvenlik unsuru önemli bir belirleyicidir.³ İnsanın en temel fizyolojik ihtiyaçlarından biri olan güvenlik ihtiyacını turistler açısından dikkate alan turizm politikaları sayesinde turizmin sunduğu fırsatlardan daha fazla yararlanılabilir. Aksi

² “Safety” ve “Security” kavramları alan yazında “güvenlik” kavramını ifade etmek üzere kullanılır. Ancak bu iki kavram, çeviri hatalarının da etkisiyle, Türkçede kimi durumlarda yanlış kullanılan, hatta karıştırılarak birbirinin yerine dahi kullanılabilen kavramlardır. “Safety” risklere karşı kişisel olarak tedbirler almak suretiyle daha ziyade “kendi kendini koruma”yı ifade ederken; “security” risklere karşı fiziki ve elektronik donanımlarla ve insan tarafından yerine getirilen görevlerle tedbirler olarak “bir varlığı koruma”yı ifade eder. Yani genel kolluk veya özel kolluk birimleri aracılığıyla kamu hizmeti sunarak gerçekleştirilen koruma, “security” kavramını ifade etmek için kullanılır. Mekinc ve Cvıkl (2013: 39) bu iki kavram arasındaki farkı şu şekilde izah eder: Kazara gerçekleşen olaylara karşı korumak amacıyla yapılan iş “safety”; kasıtlıca gerçekleşen olaylara karşı korumak amacıyla yapılan iş ise “security”dir. Bu çalışma “security” kavramını karşılayan güvenlik hizmetleri üzerine temellendirilmiştir.

³ Bkz. George ve Booyens, 2014: 453-454; Ghaderi, Saboori ve Khoshkam, 2016: 1-2; Bayhan ve Ünlüöner, 2016: 2; Seçilmiş ve Ünlüöner, 2009: 66; Kóvári ve Zimányi, 2011; Kekovic ve Markovic, 2009: 300-302.

halde turizm politikalarına yön veren hedeflere planlandığı şekilde ulaşılması güçleşebilir.

Ancak turistlerin güvenlik ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla güvenlik tedbirleri alınmış olmak, turizm politikalarının uygunluğunun bir ölçütü olamaz. Alınmış olan güvenlik tedbirlerinin turist gönderen ülkelerin, acentelerin ve turistlerin güvenlik algısına olumsuz yönde etki etmeyecek nitelikte olmasını sağlayabilmek gereklidir. Çünkü turist için “risklere karşı korunacağından şüphe duymamak değil, risklerle yüzleşmeyeceğinden emin olmak” daha önemlidir.⁴

Bu çalışma Türkiye’deki turizm güvenliği sorununa bu ilke açısından yaklaşarak çözüm önerileri sunma çabasıdır. Ancak Türkiye’de turizmin turistlere yönelik suçlardan ve risklerden etkilendiğini kanıtlamaya çalışmak ya da turizm güvenliği için Türkiye’de hangi tedbirlerin alınması gerektiğine dikkat çekmek bu çalışmanın asıl amacı değildir. Bu amaç doğrultusunda yapılmış çeşitli çalışmalar alan yazında mevcuttur. Unur (2000) turizm ile terörizm arasındaki ilişkiyi irdelediği çalışmasında Türkiye’de terörizmle mücadelenin turizm açısından önemli olduğunu ifade etmiş ve terörizmle mücadele adına ulusal ve uluslararası düzeyde neler yapılması gerektiği konusunda öneriler sunmuştur. Seçilmiş ve Ünlüöner (2009) turistlerin İstanbul hakkındaki güvenlik algılamalarını tespit ettikleri çalışmalarında turizmde alınması gereken çeşitli güvenlik tedbirleri önermişlerdir. Turistlerin güvenliğe ilişkin tutumlarının tercihleri üzerinde yarattığı etkiyi incelemiş olan Bayhan ve Ünlüöner (2016) turizm bölgelerinde güvenlik tedbirlerinin artırılmasına, üstelik bu tedbirlerin turistler tarafından daha fazla görünür hale getirilmesine ilişkin tavsiyeler sunmuşlardır. Türkiye’ye gelen yabancı turistlerin mağdur duruma düştükleri suç türlerini inceledikleri çalışmalarında Aktaş Polat ve Polat (2014), turistlerin mağduru oldukları suç türü ile çeşitli demografik özellikleri arasında ilişkiler gözlemişler ve diğer araştırmacılar gibi, alınması gereken güvenlik tedbirleri konusunda çeşitli öneriler getirmişlerdir. Tataroğlu ve Subaşı (2009) turizm

⁴ Bu “en temel güvenlik ilkesi” açısından bakıldığında, Türkiye turizminde güvenlik sorunu karşısında kimi zaman etkili çözümler sunulamadığı ya da üretilmediği söylenebilir. Örneğin, Türkiye turizminin 2016 yılının başından itibaren yaşamaya başladığı krizden çıkış yollarının arandığı bir dönemde Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TURSAB) tarafından 11.04.2016 tarihinde sunulmuş olan “*turiste devlet destekli sağlık ve hayat sigortası*” önerisi (bkz. Dış Ticaret Haber, 2016), krize çare üretmeye imkân sağlayabilecek bir öneri değildir. Bu öneri riskli bir öneri olarak da değerlendirilebilir. “Sağlık ve hayat sigortası” turistin gözüyle tehlikenin varlığına ve güçlülüğüne işaret eder. Şayet tehlike ile yüzleşme arayışında değilse, turist, kendisi için sağlık ve hayat sigortası sunulan yere değil, sağlığı ve hayatı için tehlike algılamadığı yere gitmek ister.

sektörü geliştikçe ortaya çıkan çeşitli suçlarla turizmin geleceği adına mücadelenin önemine değinmişler, Türkiye'deki turistik bölgelerin önemli kısmında güvenlikten sorumlu olan jandarmanın yetkilerinin geliştirilmesi konusunda önerilerde bulunmuşlardır. Ateşoğlu ve Türker (2014) ise tatil yeri seçiminde ülke imajının turistin risk algısı üzerine etkisini incelemişler, turistlerin Türkiye'ye ilişkin risk algılarının zayıflatılması için "ülke imajı oluşturma" çalışmalarına önem verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ateşoğlu ve Türker (2014) Türkiye'nin farklı turizm bölgelerinde yönetim bölgeleri oluşturulması ve bu bölgelerde gerçekleştirilecek çalışmalarla turizm politikalarına yön verilmesi konusunda öneride de bulunmuşlardır. Bu öneri turizm sektörünün geleceği için önemli kazanımlar sağlanmasına imkân verebilecek bir öneri olarak değerlendirilebilir. Zira bu öneride, bu çalışmada da ele alındığı gibi, "özgün çözümler"in önemine dikkat çekilmektedir.

Turizm sektöründe alınması gereken güvenlik tedbirlerine ilişkin bazı öneriler, alan yazındaki sözü edilen çalışmalarda olduğu gibi, bu çalışmada da sunulmuştur. Ancak Türkiye'de turizm sektörüne ilişkin güvenlik politikalarının "turizm bölgelerine özgü" olarak geliştirilmesinin ve uygulanmasının önemine dikkat çekmek bu çalışmanın asıl amacıdır. Bir başka ifadeyle, turizm sektörüne özgü güvenlik politikalarının turizm bölgelerinin modus operandisinin⁵ dikkate alınması suretiyle daha etkili şekilde oluşturulabileceğini göstermeye çalışmak bu çalışmanın asıl amacıdır. Standart güvenlik politikalarına dayanan "görünür" nitelikteki insana dayalı güvenlik tedbirlerinin ve benzer güvenlik uygulamalarının turistlerin güvenlik algısını olumsuz şekilde etkileyebileceğini tartışarak güvenlik politikalarının demokratik esaslar dâhilinde üretilmesinin turizm güvenliği için yadsınamayacak derecede önemli olduğuna vurgu yapmak da bu çalışmanın asıl amaçları arasındadır.

Kısacası bu çalışma turizm bölgelerine özgü güvenlik politikalarının turistlerin güvenlik algılarının olumlu tutulması sağlanarak, turizm bölgelerine özgü güvenlik ihtiyaçları dikkate alınarak ve sektör paydaşlarının demokratik katılımları sağlanarak geliştirilmesinin önemine dikkat çekmeyi

⁵ Kriminoloji alan yazınında "suç işleyen kişinin suç işleme yöntemi", "suç işleyen kişinin suç bölgesinde bıraktığı tipik izler" vb. olarak tanımlanan "modus operandi" (bkz. Encyclopaedia Britannica, 2016; Oxford Dictionaries, 2016) güvenlik alan yazınında da kullanımı tercih edilen bir terimdir. Bu terim "*Turizm Güvenliğinin Modus Operandisi ve Turizm Bölgelerine Özgü Güvenlik Konsepti*" alt başlığında ayrıntılı olarak ele alınacak ve Türkçeye "*özgün güvenlik ihtiyaçları*" biçiminde çevrilerek kullanılacaktır.

hedeflemektedir. Çalışma bu sayede turistlerin güvenlik ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte turizm politikaları üretilmesine katkı sunabilecektir. Uygulamalar sonucunda “turizm güvenliği modelleri” geliştirilmesinin yolunu da açabilecek, böylece turizm sektörünün gelecekte karşı karşıya kalabileceği krizlerde kullanılacak kılavuzlar oluşturulmasına rehberlik edebilecektir.

II. TURİZMDE GÜVENLİK SORUNU VE TÜRKİYE

Turizm, birçok ülke için olduğu gibi, Türkiye’nin de ekonomik, politik, sosyal ve kültürel alanlardaki gelişimi için önemli bir sektördür.⁶ Ancak turizm sayesinde bu alanlarda kazanımlar elde edebilmek her zaman çok kolay değildir. Çünkü “turizm sektöründe risk oldukça yüksektir” (Ünlüöner vd., 2009: 40). Ülkenin sosyo-ekonomik gelişme düzeyine, politik istikrara, dünya ekonomik konjonktüründeki olumsuz gelişmelere karşı duyarlı bir sektör olan turizm, ülkedeki yapısal ve konjonktürel sorunlardan çeşitli ölçülerde ve olumsuz biçimde etkilenir (Ünlüöner vd., 2009: 40). Nitekim Türkiye’de bu risk bir kez daha 2016 yılında gerçekleşmiştir. Türkiye’de turizm sektörü, gerek 2015 yılının sonlarında ve 2016 yılının ilk aylarında yaşanan terör eylemleri⁷ nedeniyle, gerekse muhtelif tarihlerde turistlere yönelmiş olan münferit olaylar⁸ nedeniyle 2016 yılında zorlu bir döneme girmiştir. Türkiye’ye turist gönderen ülkelerdeki hükümetlerin ve medyaların olumsuz yaklaşımları da buna etki etmiştir.⁹ Nitekim Türkiye Otelciler Birliği

⁶ Turizmin ülkelerin gelişmişliğine katkısı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Walker ve Walker, 2011: 21-22; turizmin Türkiye’nin ekonomisine katkısı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Ünlüöner vd., 2009: 236-252; Usta, 2008: 84-91.

⁷ (Bu çalışma 2016 yılının Nisan ve Mayıs aylarında hazırlandığı için, çalışmada sadece bu tarihlere kadar gerçekleşmiş olan önemli terör olaylarından söz edilmiştir.) 10 Ekim 2015’te Ankara Tren Garı’nda, 12 Ocak 2016’da İstanbul Sultanahmet Meydanı’nda, 17 Şubat 2016’da Ankara Merasim Sokak’ta, 13 Mart 2016’da Ankara Kızılay’da, 19 Mart 2016’da İstanbul İstiklal Caddesi’nde gerçekleştirilmiş olan terör eylemleri Türkiye’de turizm sektörünü olumsuz etkilemiştir. Tedbirlerin alındığı bir dönemde 27 Nisan 2016’da Bursa’da turistik bir merkez olan Ulu Camii yakınında gerçekleştirilen canlı bomba eylemi ise bu kötüye gidişi perçinlemiştir. Bu terör eylemleri dışında, PKK’ya ve diğer terör örgütlerine karşı sürdürülmekte olan operasyonlar nedeniyle, bu terör örgütleri tarafından her an her yerde saldırılar gerçekleştirilebileceğine ilişkin olası algılar da bu olumsuz gelişmelere etki etmiştir.

⁸ Turistlere yönelik yaralama, öldürme, cinsel saldırılar, darp, gasp, dolandırıcılık vb. gibi olayların yerli ve yabancı basında yer alması da turizm sektöründeki kötüye gidişe güçlü şekilde etki eder. Örneğin DAİŞ’in 2015 yılı başında Suriye’de iki Japon gazeteciyi öldürmesinin ardından Japonya’da Türkiye’nin Sivas’tan doğusu ve güneyi riskli bölge ilan edilmiştir (bkz. Milliyet, 2016). Bu olayların ve bu olaylara ilişkin değerlendirmelerin Türkiye’yi ziyaret etmek isteyen kişilerin Türkiye’ye ilişkin güvenlik algısına olumsuz yönde etki etmemesi mümkün değildir.

⁹ Amerika Birleşik Devletleri son dönemlerde Türkiye’de yaşanmış olan terör eylemleri nedeniyle muhtelif tarihlerde Türkiye’deki bazı şehirleri “çok tehlikeli” sınıfına alarak “gidilmemesi gereken şehirler” olarak etiketlemiş, seyahat uyarılarında bulunmuş ve hatta bazı şehirlerdeki

(TUROB)'nin 09-13 Mart 2016 tarihleri arasında Almanya'nın başkenti Berlin'de gerçekleştirilen "2016 ITB Berlin Turizm Borsası Fuarı"nın¹⁰ Sonuç Raporu'nda ifade ettiği üzere, Türkiye özellikle son dönemlerdeki terör eylemleri nedeniyle Avrupalı turistler için "güvenlik endişesi taşınan bir ülke" (Türkiye Otelciler Birliği, 2016) haline gelmiştir.

Bunların Türkiye'de turizm sektörüne etkileri T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan turizm istatistiklerinde gözlenebilmektedir. Tablo 1'de Türkiye'ye 2016 yılının Mart ayında ve 2016 yılının ilk üç ayında gelen turistlerin sayısı bir önceki yılın aynı dönemleriyle karşılaştırılarak gösterilmektedir.

Tablo 1: Türkiye'de 2015 ve 2016 Yılına İlişkin Karşılaştırmalı Turist Sayısı İstatistikleri¹¹

Dönem	Gelen Ziyaretçi Sayısı	Değişim (%)
Mart 2015	1.895.940	
Mart 2016	1.652.511	-12,84
Ocak-Şubat-Mart 2015	4.530.224	
Ocak-Şubat-Mart 2016	4.063.477	-10,30

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016a.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, 2015 yılının Mart ayında 1.895.940 ziyaretçinin geldiği Türkiye'ye 2016 yılının aynı ayında 1.652.511 ziyaretçi gelmiştir. 2016 yılının Mart ayında Türkiye'ye gelen ziyaretçilerin sayısı bir önceki yılın

vatandaşlarının bu şehirleri acilen terk etmelerini istemiştir (bkz. Embassy of The United States, 2016). İngiltere'de The Guardian gazetesi tarafından yapılan haberde "Türkiye'de tatile gitmek güvenli mi?" sorusuna yanıt aranmıştır. Haberde, daha önce Türkiye'ye gitmek isteyenleri vazgeçirebilecek tek sebep olarak "ülkenin çok kalabalık olması" gösterilirken, terör saldırılarının ardından artık bu kaygının yerini güvenlik endişelerinin aldığına dikkat çekilmiştir (bkz. bbc, 2016a). Ankara'daki terör saldırılarından hemen sonra Almanya'da yüz binlerce Alman tatilcinin katılımıyla gerçekleştirilen büyük bir araştırmada ise Almanların %59'unun "Türkiye'yi artık güvenli bulmadıkları" sonucu ortaya çıkmıştır (bkz. Turizm Aktüel, 2016). Hollanda'daki bir araştırmaya göre de "güvenlik kaygıları" nedeniyle Batılı turistler Türkiye'ye mesafelidir. Bir Hollanda TV'sine göre Türkiye, 10 ülkenin yer aldığı güvenli ülkeler listesinde 9. sırada yer alıyor (bkz. bbc, 2016b).

¹⁰ Fuarın son günü olan 13 Mart 2016'da Ankara Kızılay'da gerçekleşen terör saldırısı da fuarda yapılan tüm çalışmalara zarar vermiş olabilir.

¹¹ Bu çalışma 2016 yılının Nisan ve Mayıs aylarında hazırlandığı için değerlendirmeler sadece tabloda belirtilen dönemler ve istatistikler üzerinden yapılmıştır.

Mart ayına oranla %12,84 düzeyinde¹² gerilemiştir. 2015 yılının ilk üç ayında Türkiye’ye giriş yapan toplam ziyaretçi sayısı 4.530.224 iken, 2016 yılının ilk üç ayında Türkiye’ye 4.063.477 ziyaretçi girişi yapılmıştır. Buna göre 2016 yılının ilk üç ayındaki ziyaretçi sayısı bir önceki yılın aynı dönemine oranla %10,30 düzeyinde¹³ düşüş göstermiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016a). Azalan ziyaretçi sayısına bağlı olarak turizm gelirleri de 2016 yılının ilk üç ayında %16,5 azalarak 4 milyar 66 milyon 384 bin \$ seviyesine¹⁴ gerilemiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2016a).

Turizm sektöründeki bu düşüşe etki eden sebepler arasında Türkiye’ye turist gönderen ülkelerin Türkiye’deki güvenlik sorununa bakışlarının önemli yeri vardır.¹⁵ Bu ülkeler hem vatandaşlarına karşı olan sorumluluklarının gereği olarak, hem de turist çeken çeşitli ülkelerle geliştirdikleri güçlü ilişkiler gereğince o ülkelerle dayanışma içerisinde bulunarak vatandaşlarını Türkiye’ye gitmemeleri yönünde uyarılmışlardır. Kendi açılarından “iyi niyetli” ve “kaçınılmaz” olan bu uyarılar, yaklaşımlar, değerlendirmeler, sonuçlar vb. Türkiye turizminde önemli derecede olumsuz etki yaratmıştır.

Bu nedenle Türkiye’de turizm politikalarının¹⁶ güvenlik ihtiyaçlarına ilişkin özgün çözümler içerecek şekilde oluşturulması veya gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de turizm sektörünün hâlihazırda yaşamakta olduğu ve gelecekte de yaşayabileceği krizler nedeniyle “sürekli etkililik” sağlayabilecek özgün yaklaşımlara artık ihtiyaç duyulmaktadır. Turizmin Türkiye için sunduğu eşsiz fırsatlar bunu zorunlu kılmaktadır. Bu sayede turizmi, getirdiği riskleri esaslca dikkate alarak başarılı şekilde yönetebilmek mümkün olabilecektir.

Türkiye’deki mevcut turistik bölgeleri cazibe merkezleri haline getirmek, yeni turizm bölgeleri açmak, turizm çeşitliliğini artırmak vb. Türkiye’de turizm sektöründeki krizin sona erdirilmesi için gerçekleştirilen etkili çalışmalar olabilir. Ancak genel olarak bakıldığında bu çalışmalarda turistlerin

¹² Bu ziyaretçilerin sadece %1,31’i günübirlikçidir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016a).

¹³ Bu ziyaretçilerin sadece %0,73’ü günübirlikçidir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016a).

¹⁴ Bu gelirin %71,3’ü yabancı ziyaretçilerden, %28,7’si ise yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2016a).

¹⁵ Bkz. 8. ve 9. dipnotlar.

¹⁶ Turizm politikası Usta (2008: 191) tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır: “Bir ülkede turizm endüstrisini geliştirmek, yönlendirmek ve denetlemek amacıyla, yönetimler tarafından çeşitli araçlar kullanılarak belirlenen yaklaşımların, hedeflerin ve alınan önlemlerin bütünüdür”. Bu tanım, turizm politikalarının içermesi gereken güvenlik politikalarına da işaret etmektedir.

Türkiye'deki güvenlik sorununa ilişkin olumsuz algılarına rağmen Türkiye'yi tercih etmelerinin beklendiği görülmektedir.¹⁷ Oysa turizm sektörü belirsizliklere karşı son derece hassas bir sektördür ve bir ülkedeki güvenlik sorununa ilişkin olumsuz algılar bu sektörde sert etki yapar.

III. TURİZM GÜVENLİĞİNDE HATALI YAKLAŞIMLAR VE GÜVENLİK BÜROKRASİSİ

Tanımlar ilgili konudaki politikaların ve o konudaki iş görme biçimlerini içeren kurumsal ve kişisel yaklaşımların kaynağı olabilir. Tanımlardan hareketle hedefler ve dolayısıyla stratejiler belirlenebilmektedir. Bu nedenle tanımlar önem arz eder. Politikalara, iş görme biçimlerine, hedeflere ve stratejilere kaynaklık eden tanımlar üzerinde özel olarak çalışılmalı; güvenlik kavramı da özenle tanımlanmalıdır.

“Güvenlik”, tanımlanırken üzerinde özel olarak çalışılması gereken kavramlardan biridir. Güvenlik hizmetlerinin sadece genel kolluk birimleri tarafından yetkinlikle sunulabileceğine ilişkin inancın tanıma yansımaları ve bunun uygulamalara etki etmesi halinde güvenlik hizmetlerinin sunumunda bazı sorunlar ortaya çıkabilecektir. Özellikle militarist zihniyetin¹⁸ izlerini taşıyan bir güvenlik tanımı doğrultusunda sunulacak güvenlik hizmetleri sırasında hak ihlalleri dahi yaratılabilecektir. Bu nedenle militarist anlayış

¹⁷ TURSAB'ın 4.dipnotta sözü edilen “*turiste devlet destekli sağlık ve hayat sigortası*” önerisi bu açıdan okunabilir. Turizm sektörü için hazırlanan “2016 Turizm Acil Eylem Planı”nda da acentelere ve turizm işletmelerine yönelik ekonomik teşvikler dikkat çekmekte (bkz. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016b), ancak turistin güvenlik kaygısına rağmen Türkiye'ye getirilmesinin nasıl sağlanabileceği konusunda bir strateji üretilmediği görülmektedir.

¹⁸ Bu zihniyetin oluşturduğu yapı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş yıllarında oluşmaya başlamıştır. Ordu bu yıllarda yalnızca vatanın değil, “rejimin” de koruyucusu olarak özel bir konuma yükseltilince ve bu konum Cumhuriyet tarihi boyunca yerine oturup kurumsallaşınca (Altınay ve Bora; 2009: 140) militarist bir yapı devletin sürekliliğinin yegâne koşulu olarak zihinlere kodlanmıştır. “Modern devletin bir karakteristiği” (Toker Kılınç, 2006: 5) olan militarizme, “dış düşman”la mücadele etmekten çok içeride itaatkâr bir nüfusu disiplin altında tutmak için ihtiyaç duyulur (Belge, 2011: 151). Bu uğurda militer yöntemler yüceltilerek “iç düşmanlar” üretilir (Berksoy, 2009: 234). Nihayetinde “iç düşman” algısı üretilen güvenlik birimlerinde topluma karşı otoriterlik eğilimleri ile devleti öne çıkaran anlayışlar gelişir. Bu konuda Türkiye'deki polislik kurumu üzerine yapılmış çalışmalar vardır. Koca (2015: 22-23) Türkiye'de çoğu polisin kendisini daha çok devletle ilişkilendirdiğini ve devleti topluma önceliğini tespit etmektedir. Gönen vd. (2013) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma ise, her şeyden önce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin güvenliğine öncelik veren bir anlayışın, polisliğe ilişkin Türkiye Cumhuriyeti Devleti kanunlarının ve diğer mevzuatın neredeyse tamamında dikkat çektiğini tespit etmektedir. Daha açık bir ifadeyle, “Devletin güvenliği”, “Devletin emniyet ve selameti”, “Anayasa ve kurumları”, “Cumhuriyetin nitelikleri”, “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü”, “Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığı”, “Devletin otoritesi” ve “Devletin nüfuzu” gibi ifadelerde öne çıkan “Devlet” vurgusu Türkiye Cumhuriyeti'nin polislik yasalarının ruhunda belirleyici bir unsurdur (Gönen vd., 2013: 69-72).

içermeyen ve genel kolluk birimlerine her koşulda güvenlik otoritesi kimliği sağlamayan bir “güvenlik” tanımına ihtiyaç vardır.

Militarist zihniyetin biçimlendirdiği bürokrasi¹⁹ ise genel kolluk birimlerinin belirlenen yaklaşımların dışına çıkmasına çoğunlukla izin vermez. Çünkü militarist zihniyetin “iç ve dış düşmanlar algısı” iş görme biçimlerine etki eder. Bu nedenle nevi şahsına münhasır durumlarda özgün çözümlere başvurulması mümkün olmayabilir. Hal böyle olunca kamu güvenliğinden sorumlu birimler olan genel kolluk birimlerinin her yerde ve her durumda “güvenlik otoritesi” ol(a)madıkları rahatlıkla iddia edilebilir. Üstelik genel kolluk birimlerinin güvenlik hizmetlerinin sunumunda yaşanan bazı sorunların kaynağı olabildikleri dahi ileri sürülebilir.

Bu sorunun çözümü, politika yapımcıların ve genel kolluk birimlerinin meşruiyetlerinin tartışılır hale gelmemesi için önemlidir. Sorun, Eryılmaz (2009: 214)'ın “masaların ya da büroların egemenliği” olarak tanımladığı bürokrasinin demokratikleşmesi sayesinde çözülebilir. Bürokrasinin demokratikleşmesi turizm sektörü için özellikle önemlidir. Çünkü Usta (2008: 209) tarafından dikkat çekildiği üzere, turizm planlarının hazırlayıcısı olan devlet, turizm sektöründeki kurumların faaliyetlerine bürokratik mekanizma ve yöntemlerle etkide bulunduğu sektördeki işleyiş ve kârlılığa zarar verebilmektedir.

Bu gerekçeyle, “güvenlik” kavramının sadece güvenlik bürokrasisi tarafından standart yaklaşımlarla tanımlanması sakıncalıdır. Zira güvenlik bürokrasisi tarafından yapılan bir tanımda, militarist anlayışın da olası etkisiyle, özgün ihtiyaçlar dikkate alınmayabilir. Özgün ihtiyaçları dikkate almayan bir güvenlik tanımının ise etkili ve verimli çözümler sunamaması söz konusudur. En iyisi, güvenlikten sorumlu genel kolluk birimlerinin güvenlik otoritesi kimliğinden sıyrılarak güvenlik hizmetlerindeki çeşitli paydaşlarla birlikte çalışmak suretiyle güvenlik kavramını tanımlamasıdır. Bürokratik vesayetten vazgeçiş gerektiren bu demokratik yaklaşım sayesinde, farklı güvenlik konseptleri için özgün tanımlar yapılmasının önemi kabul edilecektir. Nihayetinde yapılacak olan bir “turizm güvenliği” tanımı turizm

¹⁹ Militarizm açısından ideal durum “askerin elinin toplumdaki her kurum içinde bulunması ve gereğinde kendini hissettirmesidir” (Belge, 2011: 166). Böyle olunca Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk yıllarından itibaren modernleşme ve ulus-inşa süreçlerinde önemli roller üstlenmiş olan ordu gündelik hayatın her alanına ve her kuruma kasıtlı ve sistematik bir şekilde nüfuz ederek yerleşmiştir. Nihayetinde militarist zihniyet güvenlik birimlerinde de istediği bürokrasiyi oluşturmuştur.

politikalarına, iş görme felsefelerine, hedeflere ve stratejilere kaynaklık ederek, güvenlik hizmetlerinin turizm sektörüne özgü olarak sunulmasının yolunu açacaktır.

Kekovic ve Markovic (2009: 302) turistlere yönelik risklerin turizmin ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade eder. Kóvári ve Zimányi (2011: 59) de aynı gerçeğe işaret eder: Turizm sektöründe hem “safety”, hem de “security” kavramlarını karşılayan risklerin olumsuz etkilerinden ve olumsuz sonuçlarından bütünüyle kaçınabilmek olanaklı değildir. Alınan tüm tedbirlere rağmen turistler çeşitli risklerle karşılaşabilmekte ve çeşitli suçların mağduru olabilmektedir. Glensor ve Peak (2004: 1)’e göre cinsel saldırı, yankesicilik, dolandırıcılık, çalıntı mal satma, çete saldırıları, kumarhane suçları, yaşlılığa bağlı suçlar, konaklama mekânlarında hırsızlıklar, eğlence mekânlarında hırsızlıklar, terör eylemleri, toplu taşıma araçlarında saldırılar ve trafik kazaları turistleri tehdit eden risklerdendir. Ancak Aktaş Polat ve Polat (2014: 54) bu risklerden hırsızlık, gasp, kapkaç, darp ve sözlü tacizin Türkiye’de turistlerin mağdur duruma daha çok düştükleri riskler olduğunu tespit etmektedir.

Terör eylemleri de turistleri tehdit eden önemli riskler arasındadır. Gerçekleşme olasılığı turistleri tehdit eden diğer riskler kadar güçlü olmasa da, terör eylemleri, gerçekleştiği ilk ve en basit olanından itibaren çok büyük etki yaratır. Çünkü terör eylemleri ani gelişen, kişisel olarak tedbir alınması pek olanaklı olmayan ve can kaybına neden olma olasılığı çok yüksek olan risklerdendir.

Türkiye’yi ziyaret eden turistler bu tür risklerle karşı karşıya kalabilmektedir. Dünya coğrafyasındaki yeri, önemi, çokkültürlü toplumsal yapısı, siyasî atmosferi, gelecek vizyonu vb. nedeniyle terör eylemlerinin; toplumun sosyo-kültürel yapısı, ekonomik gelişmişlik düzeyi, refah seviyesi, turist ve turizm algısı vb. nedeniyle ise hırsızlık, gasp, kapkaç, darp ve sözlü taciz gibi risklerin Türkiye’yi ziyaret eden turistlere yönelme olasılığı bulunmaktadır. Bu risklerin gerçekleşmesinin önlenmesi ya da gerçekleştiğinde tam zamanında müdahale edilerek olumsuz etkilerinin azaltılması turizmi önemli kazanımların bir aracı olarak gören Türkiye için elzemdir. Ancak bu noktada asıl dikkat gösterilmesi gereken husus, turistlerin güvenliği için alınmış olan güvenlik tedbirlerini turistlerin güvenlik algısını olumlu yönde etkilemek adına görünür hale getirmenin turistlerin güvenlik algısına olumlu katkı getirip getirmediğini esaslıca

dikkate almaktır. Çünkü turist, gerçekleşen bir riske güvenlik birimleri tarafından başarılı şekilde müdahale edildiğini gördüğünde değil, herhangi bir risk algılamadığında kendisini huzurlu hisseder. Zaten bu en temel güvenlik ilkesidir. Güvenlik hizmetlerinin başarısından ancak risk gerçekleşmediğinde söz edilebilir.

Standart güvenlik politikalarına dayanan standart güvenlik tedbirleri turizm güvenliğinde risk içermektedir. Türkiye'nin herhangi bir yerinde uygulanan herhangi bir güvenlik tedbiri o bölgedeki yerel halk tarafından "uygun" ve "memnun edici" bulunabilirken, aynı tedbir turizm bölgelerinde turistler tarafından "rahatsız edici" olarak görülebilir. Rahatsız edici olarak algılanan bir tedbirin son derece büyük bir risk içermekte olduğu ise çok açıktır: Turist talebi bundan etkilenecektir. Bu nedenle turizm bölgelerinde uygulanacak olan güvenlik tedbirlerinin turizm bölgelerinin kendilerine özgü güvenlik ihtiyaçlarına uygun tedbirler olması gereklidir. Güvenlik bürokrasisi güvenlik politikalarını bu minvalde üretmelidir.

Turizm bölgelerinin güvenliğini sağlarken güvenlik birimlerinin "daha fazla görünür" olması, üzerinde dikkatlice durulması gereken bir yaklaşımdır. Çünkü insana dayalı güvenlik tedbirlerinin daha fazla görünür olması turizm sektöründe bazı durumlarda risk içermektedir. Turizm bölgesinin özelliklerine uygun olarak ve estetik kaygıları da içerecek şekilde hazırlanmış olan sivil kıyafetler giyilmek suretiyle rutin olarak yerine getirilen yaya, bisikletli, binek araçlı, atlı vb. turizm polisinin ve turizm jandarmasının²⁰ görünürlüğü turistler açısından rahatsız edici olmayabilir. Üstelik bu nitelikteki güvenlik tedbirlerinin görünür olmaması dahi eleştiri konusu olabilir. Turistler bu nitelikteki güvenlik tedbirlerinin bulunmadığını gördüklerinde güvensizlik hissi duyabilirler. Ancak, turistik bölgelerde güvenlik tedbirlerinin dozunu iyi ayarlama zorunluluğu vardır. Daha fazla görünür olmak turistik bölgelerde doğru bir yaklaşım olmayabilir. İyi bir "turizm güvenliği tanımı" bu konuda yol gösterici olacaktır. Bu bağlamda, turistlerin can güvenliğini sağlamak ya da can güvenlikleri için tedbirler alınmış olduğunu turistlere göstermek amacıyla insana dayalı güvenlik

²⁰ Turizm polisi ve turizm jandarması turizm sektörünün hassasiyeti nedeniyle güvenlik bürokrasisi içerisinde oluşturulmuş isabetli örgütlenmelerdir. Turizm sektörünün ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik etkili bir güvenlik stratejisi olarak kabul edilebilir. Bu hizmeti sunan güvenlik görevlilerinin sadece turistlerle iletişim kurma yeterliklerine sahip olmaları bile bu güvenlik stratejisinin isabetli olduğunu gösterir. Ancak turizm polisinin ve turizm jandarmasının, üniformalı olmanın yanında, sivil çağrıştıracak kıyafetlerle de görev yapması –sivil güvenlik görevlilerinin bulunmadığı iddia edilmemektedir- ve uygun zamanlarda turistlerle iletişime geçerek varlığını göstermesi bu güvenlik stratejisinin daha etkili sonuçlar üretmesine katkıda bulunabilir.

tedbirlerini daha fazla görünür hale getirmenin etkili bir turizm güvenliği politikası olmadığı söylenebilir.²¹ Turizm sektörüne yönelik risklerle Türkiye'nin tüm turizm bölgelerinde standart güvenlik politikalarına dayanan güvenlik tedbirlerini uygulayarak ve güvenlik birimlerinin “daha fazla görünür” olmalarını sağlayarak mücadele etmenin “hatalı bir yaklaşım”²² olabileceği güvenlik birimleri tarafından dikkate alınmalıdır.²³

Güvenlik birimleri, özellikle turizm güvenliğine ilişkin güvenlik politikalarını uygularken, hangi riski göze almanın “kabul edilebilir” olduğunu gözden geçirmelidir. Başka bir ifadeyle, “güvenlik otoritesi” konumundaki güvenlik birimleri daha az görünür olarak “tehlikenin gerçekleşmesini önleyememek”²⁴ ile daha fazla görünür olarak “turistin güvenlik algısına olumsuz yönde etkide bulunmak” arasında bir tercih yapmalıdır. Ancak bu tercih, ileride tartışılacağı üzere, güvenlik hizmetlerinde demokratiklik düzleminde ve güvenliğin yüzde yüz düzeyinde sağlanabilmesinin her zaman olanaklı olmayabileceği²⁵ gerçeği dikkate alınarak yapılmalıdır.

Tehlikenin her an gerçekleşebileceği hissi oluşturan başka güvenlik uygulamaları da aynı şekilde risk içermektedir. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde

²¹ Ancak bu noktada önemli bir ayırım yapılmalıdır. Asayiş, kaçakçılıkla mücadele, terörle mücadele vb. gibi konularda yapılan güvenlik uygulamaları turistlerde güvenlik algısını olumsuz şekilde etkileyebilirken, trafik ekipleri tarafından yapılan uygulamalar turistlerde memnuniyet yaratabilir. Nitekim ülkemizde trafik kazalarına maruz kalan yabancı turistlerin, ülkelerinde bulunan Elçiliklerimizin turizm yetkilileri ile yaptıkları görüşmelerdeki şikâyetleri içeren ve T.C. Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na iletilen bilgilere dayanılarak T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “Tur Güvenliği” konulu genelgede (bkz. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015) ifade edilen hususlar, turistlerin bu konuda alınacak “daha fazla görünür” tedbirlerden memnun olabileceklerini göstermektedir.

²² “Daha fazla görünür” olmanın “hatalı bir yaklaşım” olmadığı da iddia edilebilir. Caydırıcılığın daha fazla görünür olmak suretiyle sağlandığına ilişkin güçlü savunmalar yapılabilir. Ancak bunun doğruluğu hiçbir zaman kanıtlanamayacaktır. Çünkü daha az görünür olmanın özellikle turistlerin güvenlik algısına olumsuz yönde etki ederek hemen fark edilemeyen zararlara yol açacağı konusunda da güçlü savunmalar yapılabilir. Bu çalışmada “ölgün” güvenlik tedbirlerinin önemine dikkat çekilirken “daha fazla görünür” olmanın her yerde “koşulsuz şartsız doğru bir yaklaşım olmadığı” savunulmaktadır. Bir başka ifadeyle, bu yaklaşımın genel geçer bir ilke olarak kabul edilmesinin yanlışlığına dikkat çekilmek istenmektedir.

²³ Turizm sektöründe güvenlik hizmetlerinin üniformalı güvenlik görevlileri ile değil, sivil kıyafetli güvenlik görevlileri ile sağlanmasının daha doğru olacağına inandığını belirten Kültür ve Turizm Bakanı Mahir Ünal (2016) da güvenlik birimlerinin turizm bölgelerinde fazlaca görünür olmasının doğru olmadığını düşündüğünü ifade etmiştir.

²⁴ O tehlikeler gerçekleşme olasılığı bulunan tehlikelerden olmayabilir. Bölgenin ölgün güvenlik ihtiyaçları bunun anlaşılmasını sağlayabilmektedir. Belki de o tehlikeler daha farklı güvenlik tedbirleri sayesinde daha etkili şekilde önlenbilir.

²⁵ Yüzde yüz düzeyinde güvenli ortamlar oluşturmak hedeflense de, tehlike gerçekleşebilmektedir. Ancak bu durum güvenlik hizmetlerinin başarısızlığına ilişkin söylemlere haklılık kazandırmaz. Çünkü alınmış olan tedbirler sayesinde önlenmiş olan tehlikelerin istatistikini gerçekçi biçimde tutmak mümkün olabilsydi, güvenlik hizmetlerinin başarısı daha net olarak görülebilirdi.

2015 yılının sonlarında ve 2016 yılının başlarında gerçekleşmiş olan terör eylemleri nedeniyle hayata geçirilen güvenlik uygulamaları özellikle turizm bölgelerinde turist kaybına neden olabilecek etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Turizm bölgelerine giriş noktalarındaki yoğunluklu güvenlik uygulamaları,²⁶ Kapadokya’da müze ve ören yerlerine sırt çantası ile girilmesinin yasaklanması,²⁷ riskli görülen pek çok kurum/kuruluşta ve turistik tesiste özel güvenlik görevlileri ile birlikte üniformalı polis ve askerlerin görevlendirilmesi vb. tehlikenin her an gerçekleşebileceği hissi oluşturan güvenlik uygulamalarıdır. Güvenlik birimleri buna benzer güvenlik uygulamalarının kabul edilebilir nitelikte olup olmadığını, turizmin önemini ve turizm güvenliğinin gereklerini göz önünde bulundurarak yeniden değerlendirmelidir. Çünkü turizm sektörü kamera, giriş-çıkış kontrol sistemleri, biyometrik sistemler gibi görünür nitelikteki elektronik güvenlik tedbirlerini, görünür nitelikteki insana dayalı güvenlik tedbirlerine, üniformalı güvenlik görevlilerine, kimi zaman turizm polisine ve jandarmasına tercih edebilir.

Turizm sektörü turistlere yönelik risklerle mücadele sürecinde alınacak yoğun, sert ve standart nitelikteki güvenlik tedbirlerinden kolaylıkla zarar görebilecek derecede hassas bir sektördür. Özellikle ve kırılğan yapısı nedeniyle hem turizm sektörü hem de turizm bölgeleri “yumuşak” ve “özgün” nitelikler taşıyan güvenlik tedbirlerini gerektirmektedir. Turizm sektörünün ve turizm bölgelerinin kendilerine özgü güvenlik ihtiyaçlarının güvenlik politikaları yapılırken dikkate alınmamasının ve Türkiye’nin herhangi bir yerinde işe koşulan risklerle mücadele yöntemlerinin Türkiye’deki tüm turizm bölgelerinde aynı biçimde işe koşulmasının yaratacağı maliyet yüksek olabilir.

Hall ve Williams (2008: 1)’in “dünya ekonomisinde en hızlı şekilde büyüyen sektörlerden biri” olarak tanımladığı turizm sektörü turiste tehlikenin

²⁶ Her yıl turistik bölgelere giriş noktalarında güvenlik birimleri tarafından gerçekleştirilen güvenlik uygulamalarının ve “şüpheli” görülen şahısların “alenen” güvenlik kontrollerine tâbi tutulmalarının turistler üzerinde bıraktığı olumsuz etki, turiste verilmek istenen güvenden daha büyük olabilir.

²⁷ Bkz. Fibhaber, 2016. 2016 yılında uygulanmaya başlanan ve Nevşehir İl Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü’nden alınan sözlü bilgiye göre Haziran 2016 ayında hâlâ uygulanmasına devam edilen “müze ve ören yerlerine sırt çantası ile girilmesinin yasak olması” turizm sektörü için son derece riskli bir uygulamadır. Tur şirketleri ve acenteler Kapadokya Bölgesi’ne ilişkin tanıtım kampanyalarında sırt çantasını gerekli malzemeler arasında gösterirlerken ve bölgede yapılacak gezilerde sırt çantası son derece gerekli bir donanım iken bu uygulamanın ısrarla devam ettirilmesi, bölge turizmi için sakıncalar içermektedir. Bölgeye gelecek olan turistler bu uygulamanın verdiği mesajı “güvenliğinizi sağlayamayabiliriz” şeklinde algılayabilirler. Etkileri ise sonraki dönemlerde daha net olarak görülebilir.

varlığını hissettirmeyecek güvenlik stratejileri gerektirmektedir. Sektörün kırılğan yapısı bunu zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle güvenlik hizmetleri bu sektörde birçok durumda “hissettirmeden” sunulmalıdır. Turistler karşısında “daha fazla görünür” olmak veya tehlikenin mevcut olduğu hissini harekete geçirecek çeşitli uygulamalar gerçekleştirmek vb. turizm sektörüne zarar verecek nitelikteki güvenlik uygulamalarıdır. Sorunlar, Wilson (1996: 403) tarafından ifade edildiği gibi, “yönetme yönteminden” doğmaktadır. Yalçındağ (1994: 58-65)’ın yayla turizmi özelinde yaptığı ancak genellenebilir nitelikteki tespitiyle, turizmin “yerel olma niteliği”ni yeterince dikkate almayan Türk kamu yönetiminin geleneksel merkeziyetçi tutumu turizm sektörü için çözüme kavuşturulmak zorunda olunan husustur.

IV. TURİZM GÜVENLİĞİNİN MODUS OPERANDİSİ VE TURİZM BÖLGELERİNE ÖZGÜ GÜVENLİK KONSEPTİ²⁸

Uçar ve Uçar (2005: 15) “modus operandi” teriminin sınırsız risklerin sınırlı bütçe gereğince sınırlanmasına imkân verdiğini söyler ve terimi Türkçede “ülke deneyimi” şeklinde kullanır. “Alamet-i Farika” olarak da adlandırılabilir olan bu terim güvenlik sektöründe riskin varlığını, riskin gerçekleşme şeklini, riskin bölgeye özgü olduğunu vb. ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu anlamlarda kullanılması nedeniyle terimi Türkçeye “*özgün güvenlik ihtiyacı*” biçiminde uyarlamak mümkündür.

“Özgünlüğü” ifade etmek için kullanıldığında Uçar ve Uçar (2005: 18)’a göre kişilerin, yörelerin, şehirlerin, ülkelerin vb. modus operandisinden (özgün güvenlik ihtiyaçlarından) söz edilebilmektedir. Özgün güvenlik ihtiyacı, güvenlik gereksinimi içinde olan canlı ya da cansız herhangi bir varlığa yönelik ne tür gerçekçi risklerin mevcut bulunduğunu ve bu risklerin o güne kadar hangi şekillerde ve sıklıklarda gerçekleşmiş olduğunu gösterir. Bu durumda turizm sektörünün de, turizm bölgelerinin de kendilerine özgü güvenlik ihtiyaçlarından söz etmek mümkündür. Hem turizm sektörünün,

²⁸ 64. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin Başbakanı Ahmet Davutoğlu Ankara Merasim Sokak’ta 17 Şubat 2016’da gerçekleştirilen terör eyleminden sonra yaptığı “*her ilimizin hassasiyet kesbeden güvenlik ihtiyaçlarını karşılamaya dönük çalışmalar yürütüyoruz*” açıklamasıyla, her kente özel güvenlik konsepti geliştirilmesine yönelik çalışmalara dikkat çekmiştir. Bu terör krizi özellikle ekonomisi turizme dayanan şehirler için fırsat yaratabilecektir. Ancak öncelikle güvenlik bürokrasisinin demokratikleştirilmesi gereklidir. Bu doğrultuda güvenlik otoritesi konumundaki güvenlik birimleri turizm bölgelerine özgü güvenlik konseptleri geliştirebilmek için, sektörün tüm paydaşlarının katkılarını önemli gören bir yönetim stratejisini benimsemelidir. Bu konu “*Turizm Güvenliğinde Demokratiklik*” alt başlığında ayrıca incelenecektir.

hem de turizm bölgelerinin kendilerine özgü güvenlik ihtiyaçları dikkate alınmadan güvenlik hizmetleri sunulduğunda, herhangi bir risk bulunmamasına rağmen orada güvenlik tedbirleri alınmış ve kaynaklar gereksiz şekilde kullanılmış olur. Bu durum gerçekleşme olasılığı yüksek olan risklere karşı etkili ve etkin tedbirler alınmadığı anlamına da gelebilir.

Hırsızlık, gasp, dolandırıcılık, cinsel taciz, fuhuş, kış aylarında yollarda buzlanma, trafik kazası, balon kazası, boğulma, yaralama, öldürme, korsan taksicilik, mülteciler, sokak çocukları, başıboş köpekler, turistlere yönelik milliyet temalı nefret saldırıları, tarihi eser kaçakçılığı, sigara ve sahte içki kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, terörizm²⁹ vb. Türkiye'de turistlere yönelebilecek olan risklerdendir. Ancak bu risklerden her biri Türkiye'nin her turizm bölgesinde aynı biçimde, şiddette ve yoğunlukta gerçekleşmez. Koyunoğlu (2003: 285-286) ile Carlsen ve Liburd (2010: 271-272) tarafından da ifade edildiği üzere, turizm sektöründeki güvenlik sorunları turizm bölgelerine ve yörelerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bir başka ifadeyle, turizm bölgelerinin çeşitli özellikleri risklerin farklılaşmasına sebep olmaktadır. İşte turizm sektörünün ve turizm bölgelerinin modus operandisi (özgün güvenlik ihtiyaçları) budur. Bu özgün güvenlik ihtiyaçları turizm güvenliğine yönelik güvenlik politikalarına yön verdiğinde veya güvenlik politikaları belirlenirken dikkate alındığında turizm güvenliğinin daha fazla etkililiğinden söz etmek mümkün olabilecektir.

Turizm güvenliğinde mevcut olan bu riskler ve bu risklere ilişkin istatistikler hem Türkiye'deki turizm güvenliğinin, hem de her bir turizm bölgesinin özgün güvenlik ihtiyaçlarının anlaşılmasına katkıda bulunur.³⁰ Bu bilgilerden yararlanarak hem Türkiye'deki turizm güvenliğine, hem de her bir turizm bölgesine özgü tedbirler oluşturulabilir.

Turizmin her bir turizm bölgesi için özellikli önemi, turist profili, turizm istatistikleri, geçmişte turistlere yönelmiş olan suçlara ilişkin istatistikler, sosyo-kültürel yapı, coğrafi yapı, turistik tesisler tarafından alınmış ve alınmamış olan güvenlik tedbirleri, güvenlik açıkları, turistik tesislerdeki

²⁹ Türkiye'deki sol ve mezhepçi düşünceye dayalı terör örgütleri, etnik bölücülüğü hedefleyen terör örgütleri, devleti ele geçirmek gayesiyle devlete paralel şekilde devlet içinde yapılan terör örgütleri ve dini istismar eden terör örgütleri Türkiye turizmi için önemli tehditlerdir. Bu terör örgütleri silahlı-silahsız yöntemlerle, bürokratik kararlarla vb. kendi eylem stratejilerini kullanarak Türkiye turizmini hedef alabilirler.

³⁰ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yıllara göre yayımlanan suç ve adalet istatistikleri bu konuda değerli bilgiler içermektedir. Yıllara göre TÜİK tarafından yayımlanan istatistikler için bkz. Türkiye İstatistik Kurumu, 2016b.

yöneticilerin, çalışanların ve yerli halkın turist algıları vb. ise her bir turizm bölgesine özgü güvenlik konsepti geliştirilmesi konusunda dikkatlice incelenmesi gereken değişkenlerdir. Bu değişkenler turizm sektörünün ve turizm bölgelerinin özgün güvenlik ihtiyaçlarıyla ilişkilendirildiğinde, güvenlik politikalarına yön verecek önemli veriler elde edilebilir.

Turizm bölgelerinin sosyo-kültürel yapısını bilmek turizm güvenliği için alınabilecek tedbirleri belirlerken dikkatle incelenmesi gereken en önemli değişkenlerdendir. Turizm bölgesindeki suç istatistikleri, göç istatistikleri, evlenme ve boşanma istatistikleri, okullaşma oranı, sınıfsal farklılıklar ile bu farklılıkların toplumsal gruplar tarafından algılanışı, alt-kültür grupları ve bu grupların yaşam felsefeleri, düşük gelir seviyesindeki kültürel grupların ihtiyaçlara ulaşma olanakları, ekonomik güçlükler, çocuk suçluluğunun niteliği ve niceliği, suça ilişkin toplumsal sınırlamalar, suçlu profili vb. bilindiği takdirde güvenlik politikaları daha etkili olacak şekilde üretilebilir. Bu bilgiler o turizm bölgesinde gelecekte hangi suçların gerçekleşme olasılığının bulunduğunu tahmin edebilmek adına yararlı olabilir. Gelecekte hangi suçların gerçekleşebileceği tahmin edilebilirse, suçla mücadele daha etkili şekilde yürütülebilir. Böylece gerçekleşme olasılığı bulunmayan ya da gerçekleşse bile çok olumsuz sonuçlar yaratma potansiyeline sahip olmayan suçlarla mücadele etmek için kaynak sarfiyatı da yapılmamış olur. Kaynakların, gerçekleşme olasılığı ve etki gücü yüksek olan suçlarla mücadele etmek amacıyla kullanılması suretiyle daha doğru uygulamalar gerçekleştirilebilir. Bu yaklaşım turistlerin güvenlik algısına anında ya da uzun vadede olumlu yönde etki etme potansiyeline de sahiptir.

Türkiye'deki turizm bölgelerinde turistlere yönelik olarak gerçekleşmiş suçların failleri ile görüşmeler yaparak her bir suçu derinlemesine incelemek³¹ de turizm sektörüne yönelik suçlar hakkında önemli bilgiler elde edilmesini sağlayabilir. Bu bilgiler Türkiye'deki turizm bölgelerinin özgün güvenlik ihtiyaçlarının tespit edilmesine imkân verebilir. Bu tespitler sayesinde hangi tedbirlerin, hangi nicelikte ve hangi şiddette alınmasının daha etkili sonuçlar üretilmesine katkı sağlayabileceği hususunda daha isabetli karar verilebilir.

³¹ Kriminoloji alan yazınında "suçun derinlemesine incelenmesi"nin adı "*olay incelemesi yöntemi*"dir. Bu yöntem bölgesel nitelikteki suçların incelenerek genel ilkelere ulaşılmasında yararlı olabilir. Bkz. Sokullu-Akıncı, 2013: 103.

Turizmin Türkiye için vazgeçilemez nitelikteki önemi, Türkiye’de turizm bölgelerine özgü güvenlik konseptleri geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu başarılı olduğu takdirde turistlerin güvenlik algısına doğrudan ve dolaylı yollardan olumlu şekilde etki edebilmek mümkün olabilir. Ancak bu husustaki en önemli engellerden biri, turistlere yönelmiş olan tehlikeler konusunda ulusal ve yerel basında haberler yapılmasıdır.³² Devletler ve sivil toplum kimi durumlarda³³ bu tür konularda haberler yapılmamasını isteme ve sağlama hakkına doğal olarak sahip olmalıdır. Turizm sektörü ve bu sektördeki sivil toplum kuruluşları bu konuda sorumluluk alarak baskı unsuru olmalıdır. Çünkü Türkiye’de turistlere yönelik gerçekleşen suçlardan bazıları münferit olarak gerçekleşen adı suçlardır ve dünyanın her yerinde gerçekleşebilmektedir. Turizm sektörünün bazı riskleri doğal olarak bünyesinde taşıdığı ve gerekli hallerde bu konularda haber yapılmasının yanlışlığı medya tarafından kabul edilmelidir.

V. GÜVENLİK ALGISI

Turistin güvenlik algısı istendik çerçevede oluşturulabildiği ve yönetilebildiği ölçüde turizm sektörüne ilişkin politikaların başarısından söz edilebilir. Çünkü turist için güvenlik algısı turizm bölgesi seçimindeki önemli belirleyicilerden biridir.³⁴ Seçilmiş ve Ünlüöner (2009: 66)’in ifade ettiği üzere, kamu düzeninin sağlanması ve korunması konusundaki algı, turistik bir çekicilik olarak tatile çıkma aşamasında turistini tercihini etkilemektedir. Nitekim gelişmiş ve gelişmekte olan yetmiş dört ülkenin yer aldığı bir örneklem üzerinde Ghaderi, Saboori ve Khoshkam (2016) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke kategorisinde yer almasının önemi bulunmaksızın, ülkeye ilişkin güvenlik algısı ile turist talebi arasında güçlü ilişki gözlenmiştir. Hall, Timothy ve Duval (2003: 2) tarafından da ifade edildiği üzere turist de, turistik bölgeler de olumsuz güvenlik algısından ve risk yönetimindeki başarısızlıklardan

³² Son dönemde dünyanın çeşitli bölgelerinde ve özellikle Avrupa’da gerçekleşen terör saldırıları sonrasında millî çıkarlar karşısında basın özgürlüğünün “mesele” edilmemesi gerektiğine ilişkin söylemler yoğun şekilde işlenmiştir. Demokratik ilkeler ölçeğinde her zaman tartışılan güvenlik-özgürlük dengesinin kimi durumlarda kontrollü şekilde güvenlik lehine bozulması devletlerin ve toplumların yararına olabilir.

³³ Olağanüstü durumlar kastedilmektedir. Bazen bu tür durumlar devletler ve sivil toplum için riskler barındırmaktadır.

³⁴ Bkz. 3.dipnot.

derinden etkilenir. Çünkü “turistik tüketim, zorunlu olmayan tüketim grubuna girmektedir” (Ünlüönen vd., 2009: 41).

Turistin güvenlik algısı, bulunacağı veya bulunmakta olduğu bölgede mevcut olan risklerin kendisine yönelmesi olasılığına ilişkin kişisel değerlendirmesi neticesinde gelişir. Bu değerlendirmede çeşitli belirleyiciler etkilidir. Ülkenin dünya coğrafyasındaki yeri, ülkedeki sosyo-kültürel yapı, ülkenin ekonomik gelişmişlik düzeyi turistin güvenlik algısını etkileyen belirleyicilerdendir. Ülkenin çokkültürlü toplumsal yapısının yarattığı toplumsal krizler, ülkedeki siyasî atmosfere bağlı olarak ülke içinde oluşan gerilimler, ülkenin demokratikliği, hükümetin (siyasî otoritenin) güvenliği tehdit eden her türlü olumsuzlukla mücadele yöntemleri ve bu mücadeledeki başarısı da turistin güvenlik algısını etkileyen belirleyiciler arasındadır. Bu belirleyiciler nedeniyle oluşabilecek olumsuz güvenlik algısı turistin tercihlerini etkileyecektir. Bu nedenle hükümetler turistlerin güvenlik algısına olumlu yönde etki edebilecek ve bu algının yönetilmesini sağlayabilecek politikalar üretmek sorumluluğundadır. Güvenlik bürokrasisine bu uğurda önemli görev düşmektedir.

Turistin güvenlik algısı demokratik yaklaşımlarla başarılı şekilde yönetilebilir. Bu nedenle iç güvenliğe ilişkin politikalarda ülkeye ve turistik bölgeye ilişkin güvenlik algısının olumlu yönde seyretmesine azami düzeyde katkıda bulunacak demokratik yaklaşımlara öncelik verilmesi hükümetlerin önde gelen sorumluluklarından biri olmalıdır. Daha açık bir ifadeyle, iç güvenlik politikalarında “güvenlik otoritesi” kimliğinden sıyrılarak demokratik yaklaşımların benimsenmesi ve uygulamalardaki demokratik standartların yükseltilmesi kısa ve orta vadede turistlerin güvenlik algılarının başarılı şekilde yönetilmesine katkı sunabilecektir. Bu, içinde bulunduğu koşullarda Türkiye için kaçınılmaz bir gerekliliktir. Kontrol edilebilir ve yönetilebilir bir bağımsız değişken olan “turistin güvenlik algısı” için Türkiye’de turizm sektörünün tüm paydaşlarının katkısı önemli görülmelidir.

İnsana dayalı güvenlik tedbirleri turistler tarafından “daha fazla görünür” olduğunda turistlerin güvenlik algısının olumsuz yönde gelişebileceğine daha önce değinilmişti. İzah edilen nedenlerden dolayı turistlerin güvenlik algısının olumlu yönde gelişmesini sağlamak için insana dayalı güvenlik tedbirlerinin daha fazla görünür olmasının doğruluğu sorgulanmalı ve gerekirse daha farklı yöntemler aranmalıdır. Bu konuda karşıt görüşü

savunanların tezi “etkili güvenlik için birtakım bedellerin ödenmesinin kaçınılmaz olduğu” yönünde olacaktır. Bu yaklaşım nispeten doğrudur. Ancak güvenlik hizmetleri her zaman “en az zararı” hedeflemelidir. Güvenlik hizmetleri daha fazla görünür şekilde sunulmadığında da “en az zarar” hedefine ulaşılabilir.

Güvenlikten sorumlu kamu görevlilerinin turistleri uygun zamanlarda, uygun ortamlarda, uygun biçimlerde ziyaret ederek sunulmakta olan güvenlik hizmetlerinin sürekliliğinden söz etmeleri³⁵ bu hususta işe koşulabilecek etkili bir strateji olabilir. Bu görüşmelerde görevlilerin turistlerin hangi suçlar konusunda suç korkusu yaşadıklarını tespit etmeye çalışmaları ve varsa şikâyetlerini alarak mutlak surette sonuca ulaştırmaları da onların güvenlik algılarının istendik biçimde oluşturulması için kullanılabilir etkili başka bir güvenlik stratejisi olabilir. Ancak bu güvenlik stratejilerinin etkililiği için çok yönlü çalışmaya ihtiyaç vardır. Örneğin, turist gelmeden önce yapılacak olan tanıtım çalışmalarında bu güvenlik stratejilerinin Türkiye’de etkili olmasını sağlayacak zihinsel hazırbulunuşluklar turistlerde oluşturulmalıdır. Türkiye’de yaşadıkları bu deneyimi, turistlerin, ülkelerine döndüklerinde çevresindeki kişilere olumlu değerlendirme çerçevesinde anlatacak olmaları, bu güvenlik stratejilerinin etkililiğinin bir göstergesi sayılabilir.

Turistin güvenlik algısına etki eden hususlardan biri de, turistleri kendi güvenlikleri ile ilgili konularda uyarmaktır. Bu strateji de büyük bir risk barındırmaktadır. Turistlere kendi güvenlikleri ile ilgili konularda bilgi verme gereği duyulursa, “bilgi verilmesi gereken” ve “bilgi verilmemesi gereken” konuların ayrımı yapılmalıdır. Turistin risk algısının olumsuz yönde gelişmesine sebep olmamak için “bilgi verilmemesi gereken” konularda açıklama yapılmamalıdır. “Bilgi verilmesi gereken” konular ise “safety” anlamındaki kişisel güvenlikle ilgili basit risklerden oluşmalıdır. “Security” anlamındaki güvenlik tedbirleri tehlikenin her yerde bulunduğu ve her an ortaya çıkabileceği hissi uyandırarak turistlerin güçlü tedirginlik yaşamalarına sebep olabilir. Turistlerin özellikle terör faaliyetlerine karşı kendilerini korumak için bilgilendirilmeleri ise iyi bir fikir değildir. Çünkü hiçbir turistin terör eylemi, hırsızlık, cinsel saldırı vb. gibi risklerle karşılaşma olasılığı bulunduğunu bilmekten hoşlanmayacağı çok açıktır.

³⁵ Benzer bir öneri Bayhan ve Ünlüönen (2016: 16) tarafından, bu çalışmada savunulanan aksine, “daha fazla görünürlük” sağlamak adına yapılmaktadır.

VI. TURİZM GÜVENLİĞİNDE DEMOKRATİKLİK

Turizmde güvenlik hizmetlerinin sunumunda sektördeki tüm paydaşların katılımının sağlanmasının sunacağı fırsatların değerlendirilmesi önemlidir. Çünkü turizm sektörü hassas yapısı nedeniyle konjonktürel gelişmelerden kolayca etkilenen bir sektördür. Bu özelliği nedeniyle esnek yaklaşımlara, farklı açılardan bakışlara, duruma özgü çözümlere, paydaş desteğine vb. ihtiyaç duyar. Bu ise güvenlik bürokrasisinin demokratikleşmesini gerektirmektedir.

Güvenlik hizmetlerinde demokratiklik turizm sektörünün tam da ihtiyacı olan fırsatları sağlayabilir. Ancak bunun için öncelikle güvenlik hizmetlerinden sorumlu genel kolluk birimlerinin hem kendileri, hem de turizm sektörünün paydaşları tarafından “güvenlik otoritesi” olarak algılanmalarının doğruluğunun sorgulanmasına ihtiyaç vardır. Bu sorgulama objektif çerçevede yapıldığında turizm sektörü paydaşlarının geçmişten beri edinmiş oldukları tecrübelerden güvenlik hizmetlerinin sunumunda yararlanılmasının koşulları oluşmaya başlar. Turistler ile sürekli iletişim halinde bulunan turizm sektörü paydaşları turistlerin ülkeye ve bölgeye ilişkin güvenlik algılarını, risk değerlendirmelerini, yaşadıkları tehdit ve tehlikeleri vb. öğrenme fırsatına en çok sahip olanlar olabilir. Bu fırsatın değerlendirilmesi elzemdir. Etkili turizm güvenliği için kimi zaman paha biçilemez nitelikte olan bu tür bilgilerin genel kolluk birimleri ve güvenlikten sorumlu yetkililerce değerlendirilmesi, pahalı güvenlik yatırımlarına duyulabilecek ihtiyaçları da azaltabilecektir.

Güvenlik hizmetlerinin sunumunda turizm sektörünün paydaşlarının katkılarının önemli görülmesi ve değerlendirilmesi, onların bölge turizmi için daha fazla üretken olmalarını da sağlayacaktır. Çünkü turizm sektörünün paydaşları işe koşulan güvenlik politikaları sayesinde en nihayetinde turizm odaklı kişisel ve kurumsal hedeflerine ulaşabileceklerdir. Zaten en temel amaçları da budur. Böylece bir yandan ülke ekonomisi kazanırken diğer yandan paydaşlar için kişisel ve kurumsal kazançlar oluşacaktır. Bu nedenle güvenlik hizmetlerine yön veren güvenlik bürokrasisinin demokratiklik içermesi turizm sektörü için önemlidir. Çünkü Dreyfus (2007: 289)'un da ifade ettiği üzere, bürokrasi toplumun önemli gördüğü görevlerle uyumlu şekilde işlemelidir. Aksi takdirde bürokrasisinin yaratacağı olumsuzluklar, sektörlerin yeterince etkili olamamasına yol açabilecektir. Turizmin Türkiye

için önemi hatırlandığında, bürokrasinin işleyişi üzerinde yapılacak düzenlemeler aciliyet kazanmaktadır. Güvenlik hizmetlerinde demokratiklik bu uğurda işe koşulacak yegâne tedbir olarak dikkat çekmektedir.

Yerli halkın turist algısını bilmek güvenlik hizmetlerinde demokratiklik için gereklidir. Turiste karşı olumlu algıları bulunan yerli halkın, şayet turizm gelirleri kendisi için önemli bir gelir kaynağı ise, güvenlik hizmetlerinin daha etkili şekilde sunulması uğrunda çalışmalara vereceği destek fazladır. Bunun aksinin tespiti de güvenlik hizmetlerinde politika üreticiler için önemli veri niteliğindedir: Turiste karşı olumsuz algılar ile donanık olan yerli halk güvenlik hizmetlerinde demokratiklik uğrunda çabalara destek vermeyebileceği gibi, turistlere yönelik risklerin kaynağı durumuna da gelebilir. Kısacası, güvenlik hizmetlerinde demokratiklik turistlere karşı işleyebilecekleri suçlara karşı yerli halkın kontrol altına alınmasına da katkı sağlar. Aslan (2008: 71) tarafından da ifade edildiği üzere, turizmin daha sürdürülebilir olması için geleneksel turizm planlaması yaklaşımlarının değiştirilmesi ve yerli halkın turizm planlamasına katılmaları gerekmektedir. Wilks (2011: 34) de kolluk kuvvetleri ile turizm sektörünün paydaşları arasında işbirlikleri yapılmasının daha kaliteli turizm hizmetleri sağladığı yönünde önemli kanıtlar bulunduğuna vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, atılacak önemli adımlardan biri, gerçekleştirilen turizm çalışmaları, il güvenlik toplantıları vb. gibi faaliyetlerde sektördeki tüm tarafların demokratik katılımının sağlanması suretiyle bürokratik vesayet olumsuz etkilerinin azaltılması ve süreç içerisinde bu etkilerin yok edilmesidir. Sorumluluğun paylaşılmasını sağlayan bu yaklaşım sayesinde güvenlik bürokrasisindeki yöneticilerin hatalı kararlar vererek önemli olumsuz sonuçların müsebbibi durumuna düşmeleri de engellenmiş olabilir.

Demokratiklik içermeyen güvenlik politikaları turizm sektöründe bazı paydaşlarda "fırsatları değerlendirme" arzusunu harekete geçirerek turistler açısından güvensiz ortamların sürekliliğine de neden olabilir. Tersten okuyarak ve daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, şayet güvenlik bürokrasisi güvenlik hizmetlerinin sunumunda demokratikliği benimserse - paydaşları kontrol altına almış olacağı için- turistlere paydaşlar tarafından yönelebilecek riskleri de kontrol altına almış olur. Bu anlamda turizm güvenliğinde demokratiklik, daha güvenli ortamların oluşturulabilmesinin yegâne şartlarındandır.

Demokratiklik içermeyen güvenlik politikaları paydaş desteğinden yoksun kalabilir. Şayet paydaşlar “güvenlik otoritesi” konumundaki güvenlik birimlerince gerekli görülen güvenlik uygulamalarının doğruluğu ve etkililiği konusunda şüphe de duyarlarsa, güvenlik birimlerinin meşruiyetini sorgulayabilirler. Böyle bir durumda güvenlik birimlerine destek vermeyebilirler. Nihayetinde kendi özel alanlarında kendi inisiyatifleri gereğince alacakları özgün tedbirlerle turistlerin güvenliklerini sağlamaya yönelebilirler. Ancak bu yaklaşım oldukça risklidir. Çünkü bu yaklaşım turistlerin güvenlik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik turizm güvenliği politikalarına hizmet etmeyen anlayışlar içerebilir. Dahası güvenlik bürokrasisinin kontrolünde olmayan güvenlik hizmeti sunumu sırasında çok basit hususlarda yapılabilecek hatalar sonucunda turistlerin çeşitli mağduriyetler yaşamalarına sebep olunabilir. Kısacası, kişiselleştirilmiş güvenlik hizmeti anlayışları nedeniyle gelişen çok başlılık genel olarak turizm politikalarının başarılı olmasını engelleyebilir. Bu gerekçeyle, Türkiye Cumhuriyeti Devleti için sadece paydaşların kişisel inisiyatiflerine bırakılamayacak kadar önem arz eden turizm güvenliğinin³⁶, ancak demokratik yaklaşımlarla başarılı şekilde sunulabileceği ifade edilebilir.

VII. SONUÇ

Turizm sektörünün “sürekli etkililik” sağlayabilecek özgün yaklaşımlarla yönetilerek korunaklı halde tutulması Türkiye için elzemdir. Buna rağmen Türkiye’ye ilişkin güvenlik algılarının olumsuzluğu nedeniyle 2016 yılının başında belirgin şekilde bir krize düşmüş olan turizm sektörü için hazırlanan “2016 Turizm Acil Eylem Planı”nda acentelere ve turizm işletmelerine yönelik ekonomik teşvikler dikkat çekmiştir. Acil Eylem Planı’nda turistin Türkiye’ye getirilmesinin hedeflendiği görülmekte, ancak güvenlik kaygısına rağmen Türkiye’ye gelmesinin nasıl sağlanabileceği konusunda etkili bir strateji üretilmediği dikkat çekmektedir. Oysa turist, acentelerin ve turist gönderen ülkelerin Türkiye’ye ilişkin güvenlik algılarını olumlu hale getirmeye katkıda bulunabilecek birtakım tedbirler yararlı

³⁶ Devlet bazı sektörlerde sunulan güvenlik hizmetlerine fazlaca müdahil olmamaktadır. Yasalar dâhilindeki hususların yürütülmesini sağlamak, denetimler yapmak vb. gibi konular dışında güvenlik hizmetlerinin sunumuna çoğunlukla bizzat müdahale etmemektedir. Ancak devletin turizm sektörü için de bu rolü oynaması son derece sakıncalıdır. Çünkü turizm sektörü diğer birçok sektörden farklı olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemli kazanımlar sunan sektördür.

olabilirdi. Turizm sektörünün taraflarına ekonomik teşvikler sunmanın yanında, Türkiye’ye ilişkin güvenlik algısına onların olumlu katkılarda bulunmasını teşvik edici uygulamaların hayata geçirilmesi sektörün yaşamakta olduğu krizden çıkmaya daha fazla yardım edecek etkili bir yönetim stratejisi olabilirdi. Şayet stratejilerin bu teşviklerden yararlanmak isteyen acenteler tarafından üretilmesi bekleniyorsa, riskli bir yaklaşımın benimsenmiş olduğu söylenebilir. Zira bu durum acenteler arasında bir rekabet yaratır ki, bu rekabet olumsuz sonuçlar üretme potansiyeline sahiptir.

Turizm sektöründe “etkili güvenlik hizmetleri” uğrunda atılacak adımlar Türkiye’nin dünya turizmindeki pazar payının artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu adımlar Türkiye’nin dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeylerine göre oluşturulmuş olan kategoriler arasındaki yükselişine de hız verebilecektir. Bu kazanımlar uğrunda, kırılgan bir yapıya sahip olan ve konjonktürel gelişmelerden kolayca etkilenebilen turizm sektörü için hâlihazırdaki güvenlik politikalarının gözden geçirilmesi yararlı olabilir. Başka bir ifadeyle, turizm sektöründeki “mevcut güvenlik yaklaşımlarının modernizasyonu” Türkiye’de turizm sektörünün “güvenlik” nedeniyle yaşamakta olduğu ve gelecekte yaşayabileceği sorunlara karşı etkili çözümler üretilmesine imkân verebilir. Ancak bunun için öncelikle güvenlik bürokrasisinin “güvenlik otoritesi” kimliğinden sıyrılması gereklidir. Bu noktada turizm güvenliği sorununun aslında öncelikle bir “bürokrasi ve demokrasi sorunu”³⁷ olduğu söylenebilir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kuruluşundan beri hâkim olan bürokratik statükoculuk nedeniyle güvenlik bürokrasisi özgün çözümler üretmeyi başaramamıştır. Ancak günümüzün küresel ve rekabetçi ortamında güvenlik bürokrasisinin “güvenlik otoritesi” kimliğinden sıyrılarak demokratikliği daha fazla şekilde benimsemesi gereklidir. Zira turizm sektörünün yaşadığı krizlerden her zaman başarılı şekilde çıkabilmesi bunu gerektirmektedir.³⁸ Bu uğurda hâlihazırda atılan adımlar daha kararlı şekilde atılmaya başladığında Türkiye’de turizm sektörünün geleceği adına önemli bir eşik geçilmiş olacaktır. Bu eşğin geçilmesi Türkiye’nin geleceği adına önemlidir.

³⁷ Bu, “bürokratik vesayet sorunu” olarak da okunabilir.

³⁸ Güvenlik bürokrasisi tarafından bu adımlar atılmaktadır. Türkiye’nin son yıllardaki demokratikleşme süreci güvenlik bürokrasisinde demokratik yaklaşımları görünürleştirmiştir. Ancak daha fazla demokrasinin faydalarından yararlanılmalıdır.

Güvenlik bürokrasisi turistin güvenlik algısını istendik çerçevede yönetmeli, güvenlik hizmetlerinde demokratikliğe yer vermeli ve nihayetinde Türkiye'deki turizm bölgelerine özgü güvenlik konseptleri geliştirilmesine fırsatlar sunulmalıdır. Bu sayede Türkiye'de turizm sektörünün geleceği koruma altına alınabilir. Doğal bir sonuç olarak geliştirilebilecek olan "turizm güvenliği modelleri" ise turizm sektörünü gelecekteki krizlere karşı korunaklı halde tutmayı sağlayacak önemli kılavuzlar olabilir. Turizm bölgelerinin özgün güvenlik ihtiyaçları ihmal edilmemelidir. Özgün güvenlik ihtiyaçları bu kılavuzlar için temel bilgi kaynağıdır.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ POLAT, Semra ve Polat, Serkan. (2014), "Yabancı Turistlerin Müşteki 'Mağdur' Olarak Müdahil Oldukları Asayiş Suç Türlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, cilt.11, S.1, ss. 38-57.
- ALTINAY, Ayşe Gül ve Bora, Tanıl. (2009), "Ordu, Militarizm ve Milliyetçilik", Bora, Tanıl. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Cilt 4: Milliyetçilik*, İletişim Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, ss. 140-154.
- ASLAN, Alper. (2008), "Turizm Planlamasına Yerel Toplumun Katılımı: Saklı Bahçe Akyaka Üzerine Bir İnceleme", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, cilt.19, S.1, ss. 71-83.
- ATEŞOĞLU, İrfan ve Türker, Ali. (2014), "Tatil Yeri Seçiminde Ülke İmajının Turistin Risk Algısı Üzerine Etkisi", *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, cilt.6, S.2, ss. 9-28.
- BAYHAN, İsa ve Ünlüönen, Kurban. (2016), "Turist Tercihlerinde Güvenliğe İlişkin Tutumlarının Etkisi: Bir Alan Araştırması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt.15, S.56, ss. 1-20.
- BBC. (2016a), "Guardian: Türkiye'ye Tatile Gitmek Güvenli mi?", (erişim adresi: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160329_guardian_turkiye_tatil), (erişim tarihi: 13 Nisan 2016).
- BBC. (2016b), "Avrupalı Turistin Tercihi Güvenlik", (erişim adresi: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160126_turizm_turkiye_avrupa), (erişim tarihi: 13 Nisan 2016).
- BELGE, Murat. (2011), *Militarist Modernleşme: Almanya, Japonya ve Türkiye*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Baskı.
- BERKSOY, Biriz. (2009). "Polis Teşkilatı", Bayramoğlu, Ali ve İnel, Ahmet. (Ed.), *Almanak Türkiye 2006-2008: Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim*, TESEV Yayınları, İstanbul, ss. 230-242.
- CARLSEN, Jack C. and Liburd, Janne J. (2010), "Developing a Research Agenda for Tourism Crisis Management, Market Recovery and Communications". Scott, N., Laws, E. and Prideaux, B. (Ed.), *Safety and Security in Tourism: Recovery Marketing after Crises*, Routledge, New York, s. 265-277.
- DIŞ TİCARET HABER. (2016), "Turistlere Devlet Destekli Hayat Sigortası", (erişim adresi: <http://www.disticarethaber.com/turistlere-devlet-destekli-hayat-sigortasi-teklifi/>), (erişim tarihi: 13 Nisan 2016).
- DREYFUS, Françoise. (2007), *Bürokrasinin İcadı: Fransa, Büyük Britanya ve ABD'de Devlete Hizmet Etmek (18.-20. Yüzyıl)*, (Çev. Işık Ergüden), İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Baskı.

- EMBASSY OF THE UNITED STATES. (2016), "Security Messages for U.S. Citizens", (erişim adresi: http://turkey.usembassy.gov/warden_information.html), (erişim tarihi: 28 Nisan 2016).
- ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. (2016), "Modus Operandi", (erişim adresi: <http://global.britannica.com/topic/modus-operandi>), (erişim tarihi: 13 Mayıs 2016).
- ERYILMAZ, Bilal. (2009), *Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar*, Okutman Yayıncılık, Ankara, 2. Baskı.
- FİBHABER. (2016), "Kapadokya'da Turistik Mekanlara Sırt Çantası İle Girmek Yasaklandı", (erişim adresi: <http://www.fibhaber.com/asayis/kapadokya-da-turistik-mekanlara-sirt-cantasi-ile-girmek-yasaklandi-h48892.html>), (erişim tarihi: 11 Nisan 2016).
- GEORGE, Richard and Booyens, Irma. (2014), "Township Tourism Demand: Tourists' Perceptions of Safety and Security", *Urban Forum*, vol.25, No.4, ss. 449-467.
- GHADERI, Zahed; Saboori, Behnaz and Khoshkam, Mana. (2016), "Does Security Matter in Tourism Demand?", *Current Issues in Tourism*, <http://dx.doi.org/10.1080/13683500.2016.1161603> (13.05.2016).
- GLENSOR, Ronald W. and Peak, Kenneth J. (2004), *Crimes Against Tourists, Problem-Oriented Guides for Police: Problem-Specific Guides Series*, Guide No:26, U.S. Department of Justice, http://www.popcenter.org/problems/pdfs/crimes_against_tourists.pdf (24.04.2016).
- GÖNEN, Zeynep; Berksoy, Biriz; Başer, Zeynep ve Uçum, Mehmet. (2013), *Polis Yasalarının Ruhü: Mevzuatta Söylemler, Araçlar ve Zihniyet*, TESEV Yayınları, İstanbul.
- HALL, C. Michael and Williams, Allan M. (2008), *Tourism and Innovation*, Routledge, New York, 1. Published.
- HALL, C. Michael; Timothy, Dallen J. and Duval, David Timothy. (2003), "Security and Tourism: Towards a New Understanding?", *Safety and Security in Tourism*, vol.15, No.2-4, ss. 1-18.
- KEKOVIC, Zoran and Markovic, Slobodan. (2009), "Security as a Factor of Competitive Advantage in Tourism", *Tourism and Hospitality Management*, vol.15, No.2, ss. 291-303.
- KOCA, Ahmet Erkan. (2015), *Düzen ve Kargaşa Arasında: Toplumsal Eylem Polisiği Polis Açısından Gezi Olayları*, Atıf Yayınları, Ankara, 1. Baskı.
- KOYUNOĞLU, Sevim. (2003), *Turist Sağlığı: Turist Sigortası ve Tüketicinin Korunması*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2. Baskı.
- KÖVARI, István and Zimányi, Krisztina. (2011), "Safety and Security in The Age of Global Tourism: The Changing Role and Conception of Safety and Security in Tourism", *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, vol.5, ss. 59-61.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI. (2016a), "Sınır Giriş Çıkış İstatistikleri", (erişim adresi: <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>), (erişim tarihi: 28 Nisan 2016).
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI. (2016b), "2016 Turizm Acil Eylem Planı Açıklandı", (erişim adresi: <http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR,154801/2016-turizm-acil-eylem-planı-aciklandi.html>), (erişim tarihi: 14 Mayıs 2016).
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI. (2015), "2015/8 No.lu Genelge:". *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü*. Ankara.
- MEKINC, Janez and Cvikel, Helena. (2013), "The Structure of Security and Safety Crises in Tourism", *Journal of Tourism and Services*, vol.4, No.5/6, ss. 38-50.
- MİLLİYET. (2016), "Kapadokya'da Japon Turist Şoku", (erişim adresi: <http://www.milliyet.com.tr/kapadokya-da-japon-turist-soku-ekonomi/detay/2086396/default.htm>), (erişim tarihi: 29 Nisan 2016).
- OXFORD DICTIONARIES. (2016), "Modus Operandi", (erişim adresi: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/modus-operandi>), (erişim tarihi: 13 Mayıs 2016).

- SEÇİLMİŞ, Cihan ve Ünlüönen, Kurban. (2009), “İstanbul’u Ziyaret Eden Turistlerin Güvenlik Algılamaları Üzerine Bir Araştırma”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, cilt.1, S.1, ss. 65-84.
- SOKULLU-AKINCI, R. Füsün. (2013), *Kriminoloji*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 10. Baskı.
- TATAROĞLU, Muhittin ve Subaşı, Eyüp. (2009), “Kolluk Güçlerinde Modernleşme: Muğla Örneğinde Turizm Jandarması Yapılanması”, *Yönetim ve Ekonomi*, cilt.16, S.2, ss. 73-93.
- TOKER KILINÇ, Nilgün. (2006), “Disiplin ve Güvenlik Düzeni: Militarizm ve Milliyetçilik”, *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül, S.27, ss. 2-6.
- TURİZM AKTÜEL. (2016), “Alman Turist Artık Türkiye’yi Güvenli Bulmuyor”, (erişim adresi: <http://www.turizmaktuel.com/haber/alman-turist-artik-turkiye-yi-guvenli-bulmuyor>), (erişim tarihi: 13 Nisan 2016).
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU. (2016a), “Turizm İstatistikleri”, (erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21531>), (erişim tarihi: 30 Nisan 2016).
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU. (2016b), “Adalet İstatistikleri”, (erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070), (erişim tarihi: 30 Nisan 2016).
- TÜRKİYE OTELCİLER BİRLİĞİ. (2016), “ITB Berlin 2016 Turizm Borsası Fuarı Sonuç Raporu-04.04.2016”, (erişim adresi: http://www.turob.com/basin_bultenleri.aspx), (erişim tarihi: 28 Nisan 2016).
- UÇAR, Tayfun ve Uçar, Şenay. (2005), *Güvenlik Mesleği Mensupları Yöneticiler ve Mimarlar İçin Özel Güvenlik Metodolojisi*, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul, 1. Baskı.
- UNUR, Kamil. (2000), “Turizm-Terörizm İlişkisi ve Türkiye Örneği”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Hasan Olalı Özel Sayısı, Eylül-Aralık, ss. 169-177.
- USTA, Öcal. (2008), *Turizm: Genel ve Yapısal Yaklaşım*, Detay Yayıncılık, Ankara, 1. Baskı.
- ÜNAL, Mahir. (2016), “Turistik Bölgelerde Sivil Önlem”, (erişim adresi: <http://www.aksam.com.tr/ekonomi/turistik-bolgelerde-sivil-onlem/haber-497586>), (erişim tarihi: 13 Nisan 2016).
- ÜNLÜÖNEN, Kurban; Tayfun, Ahmet ve Kılıçlar, Arzu. (2009), *Turizm Ekonomisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2. Baskı.
- WALKER, John R. and Walker, Josielyn T. (2011), *Tourism: Concepts and Practices*, Pearson Education, New Jersey, 1. Published.
- WILKS, Jeff. (2011), “Policing in Tourism”, *Travel Law Quarterly*, vol.3, No.1, ss. 30-34.
- WILSON, James Q. (1996), *Bürokrasi: Kamu Kuruluşları Neyi Niçin Yaparlar?*, (Çev. S. Yalçındağ, D. Canman ve Y. Ertekin), TODAİE Yayını, Ankara, 1. Baskı.
- YALÇINDAĞ, Selçuk. (1994), “Alternatif Turizmin Yönetmel Boyutu”, *Amme İdaresi Dergisi*, cilt.27, S.1, ss. 43-65.